

Contouren Basiscursus Groepsdynamica

Screeningsprocedure

Onderstaande contouren zijn de NVGP-richtlijnen voor het draaiboek van de basiscursus groepsdynamica. Nieuw ingediende cursussen worden gescreend door de subcommissie Cursusbeoordeling van de Opleidingscommissie aan de hand van deze richtlijnen. Daarnaast wordt elke cursus om de 5 jaar opnieuw gescreend. Alleen een door de NVGP erkende cursusgever kan een erkende cursus geven. Cursusgevers worden eveneens om de 5 jaar gescreend aan de hand van de NVGP richtlijnen. Tijdens de cursus kan wel gebruik worden gemaakt van gastdocenten om bepaalde specifieke onderdelen te geven. Indien de gastdocent geen NVGP-erkend cursusgever is, dient de hoofdcursusgever altijd aanwezig te zijn in verband met de kwaliteitsborging.

N.B. Indien een kandidaat-cursusgever bij de aanvraag van het cursusgeverschap gebruik maakt van een bestaand, geaccrediteerd draaiboek dient de kandidaat-cursusgever een herkenbare eigen inbreng aan het draaiboek toe te voegen vanuit zijn of haar eigen specialisatie of interesse.

Groepsdynamica als basisreferentiekader

De NVGP heeft de groepsdynamica tot haar basisreferentiekader gemaakt. Deze keuze komt voort uit de opvatting dat groepsdynamiek een universeel gegeven is. Groepsdynamiek speelt in alle soorten groepen een belangrijke rol en is daarmee een wezenlijke kracht om te benutten voor een groepstherapeut of groepswerker. De NVGP gaat er van uit dat, hoe gespecialiseerd een groepstherapeutische methode ook is, altijd gebruik gemaakt wordt van de spontane groepsdynamische processen. Vaardigheid in hantering van die groepsdynamische processen is een dermate belangrijke basis voor een groepstherapeut of groepswerker, dat is gekozen voor een aparte plaats in het fundament van de opleiding.

Ten slotte: omdat het werkveld van zowel de groepstherapeut als de groepswerker breder is dan alleen de traditionele openleggende groepspsychotherapie.

(Denk aan: gedragstherapeutische groepen, themagroepen, partnergroepen, psycho-educatieve groepen, aansturen van een team etc.) biedt de NVGP-opleiding tegenwoordig meer mogelijkheden tot diversiteit. De groepsdynamica zorgt daarbij voor de noodzakelijke gemeenschappelijke basis.

Groepsdynamica en niet groepspsychotherapie vormt derhalve de kern van de basiscursus, waarbij in de vormgeving en uitwerking wel rekening kan worden gehouden met de soorten groepen die cursisten doen en de professie(s) in de cursusgroep. Specialistische methodieken en referentiekaders komen pas in de vervolgcursus aan bod.

Met de basale keuze voor de groepsdynamica en werken vanuit groepsprocessen houdt de NVGP ten opzichte van andere groepstherapieaanbieders een krachtig onderscheidend kenmerk. Tegelijk biedt deze opleidingsopbouw de mogelijkheid om in de vervolgcursus de groepsdynamica te combineren met verschillende gespecialiseerde methodieken en referentiekaders, en recht te doen aan de diversiteit in de huidige groepstherapie.

Plaats in de opleiding tot groepswerker NVGP en groepstherapeut NVGP

De basiscursus groepsdynamica maakt deel uit van zowel de opleiding tot groepswerker-NVGP als die tot groepstherapeut-NVGP. Deze cursus is de eerste trede van het theoretisch-technische deel van beide opleidingen. In het geval van de opleiding tot groepstherapeut-NVGP wordt deze basiscursus vervolgd door de Specialistische Cursus Groepspsychotherapie, en bij de opleiding tot Groepswerker gevolgd door een Module. Voor beiden vervolgcursussen bestaan eveneens contouren (zie Website NVGP).

Format van het draaiboek

Het draaiboek van de basis cursus groepsdynamica dient de volgende onderdelen te bevatten.

- Inleiding met NVGP-, accreditatie-, en docentgegevens
- Cursusomvang
- Cursistendoelgroep
- Cursusdoelstelling
- Theoretische uitgangspunten (groepsdynamica)
- Didactische uitgangspunten
- Werkwijze, leermiddelen en structuur per bijeenkomst
- Onderwerpen (in logische volgorde) met de literatuur en praktijkaccent
- Evaluatie en toetsing
- Regels over maximale afwezigheid
- Literatuur totaaloverzicht

Cursusomvang , aantal bijeenkomsten en duur van een bijeenkomst

De basis cursus groepsdynamica in pure vorm bestaat uit minimaal 30 vis-à-vis uur opleiding. Een bijeenkomst duurt minimaal 1 ½ uur en maximaal 4 uur. Een bijeenkomstduur van 3 uur is gebruikelijk, de cursus bestaat dan uit 10 bijeenkomsten (30 uur).

Door benutting van module-uren is de cursus uit te breiden tot maximaal 50 uur.

In dat geval dient het kernonderwerp van de cursus, de groepsdynamica, in voldoende uren, duidelijk afgebakend en herkenbaar te zijn.

Cursistendoelgroep

Professionals uit de gezondheidszorg met behoefte aan basale training in het leren gebruiken van de groepsdynamiek in therapeutische groepen.

De professionals moeten minimaal een HBO opleiding op het niveau van verpleegkundige BIG-3, GGZ-agoog, GZ-vaktherapeut , GZ psycholoog (i.o.), Psychotherapeut i.o.)

Cursusdoelstelling

De cursus heeft verbetering van de volgende competenties als doel:

- de cursist kent de fundamentele begrippen uit de theorie van de groepsdynamica
- de cursist kan deze begrippen in de groepspraktijk herkennen en verwoorden
- de cursist bezit een aantal fundamentele groepsdynamische vaardigheden
- de cursist is zich meer bewust van de eigen houding en de invloed daarvan in de interactie

Theoretische uitgangspunten

Universele groepsdynamica staat voorop. Dit betekent dat de fundamentele theoretische begrippen uit de groepsdynamica en sociale psychologie zoals cohesie, interactie, fasen, normen en rollen ruim aan bod komen. Beperkt komen ook enkele verdiepende onderwerpen aan bod zoals: (groeps)-weerstand, overdracht en regressie.

Wat betreft de praktische toepassing gaat het om het leren gebruiken van de groepsdynamiek ten behoeve van het doel van de groep

Didactische uitgangspunten

Het draaiboek moet vermelden welke didactische uitgangspunten worden gebruikt. Enkele voorbeelden:

- Modeling: de cursusleider als voorbeeld van de groepsdynamische aanpak.
- Ervaringsgericht leren: gebruik van de directe ervaring als leermiddel
- De leer cyclus van Kolb, dwz dat de cursus een opeenvolging kent van: concreet ervaren,

waarnemen en overdenken (reflecteren), abstracte begripsvorming, actief experimenteren (oefenen).

- Werken met persoonlijke leerdoelen

Werkwijze, leermiddelen en structuur per bijeenkomst

Om de cursusdoelen te bereiken wordt gebruik gemaakt van de volgende leermiddelen:

- theoriebestudering en –bespreking (centraal thema per bijeenkomst)
- vaardigheidsoefening, zoals bijv: tool-training, rollenspel en simulatiespel
- reflectie op de eigen leerervaringen tijdens de cursus
- reflectie op de toepassing in de praktijk

In aansluiting op genoemde leermiddelen verdient het aanbeveling een cursusbijeenkomst globaal in drieën te delen waarbij een thema per bijeenkomst centraal staat.

A. Theoriegedeelte

B. Praktische training (vaardigheden)

C. Reflectiegedeelte

Ad A:

De theorie komt tijdens de cursus aan de orde door de gelezen literatuur te bespreken aan de hand van vragen, stellingen en groepsdiscussies. De te bestuderen literatuur correspondeert met het onderwerp van de bijeenkomst:

- 10 à 15 pagina's per cursus uur
- minimaal 60% van de literatuur is jonger dan 10 jaar

Ad B:

De vaardigheden worden geoefend met behulp van een systematische training in het doen van individuele-, interactionele-, en groepsinterventies. Dit kan in een apart interventiepracticum, of tijdens de bijeenkomsten. De toepassing van deze vaardigheden wordt geoefend met behulp van rollenspel en in praktijksimulaties

Ad C:

Reflectie op eigen leerproces: de eigen ervaringen van de cursist in zowel de rollenspelen als in de cursusgroep zijn belangrijke leermomenten. De groepsdynamiek van de cursusgroep leent zich uitstekend ter illustratie van de besproken groepsdynamische onderwerpen. Het is daarbij uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de cursusgroep gaat functioneren als leertherapiegroep. De cursusgever is waar mogelijk in zijn interventies een passend model voor de groepsdynamische aanpak.

Reflectie naar de praktijk: een reflectief onderdeel 'casuïstiek' is geschikt voor de verbinding naar de praktijk bijvoorbeeld aan de hand van een observatieopdracht.

Onderwerpen/ inhoud

De onderstreepte onderwerpen moeten expliciet aan de orde komen.

1. De groep; definitie; het doel van een groep; inhoud en proces; verschillende soorten groepen in de gezondheidszorg
2. Opzet van een groep; selectie en samenstelling
3. Interactie als principe; de groep als interactief systeem; de eigen interactiestijl
4. Samenstelling; groepsvorming; cohesie
5. Groepsnormen; groepscultuur; therapeutische en anti-therapeutische normen
6. Ontwikkelingsfasen; ontwikkeling in open en gesloten groepen
7. Individuele rollen; groepsrollen; rolfixatie; interactiepatronen
8. Regressie; angst, weerstand en overdracht in groepen; moeilijke groepsleden

9. Leiding geven aan een groep; co-therapie

10. Verschillende vormen van groepsbehandeling; toepassingen in het werkveld; verschillende groepssettings: ambulante setting, multi-disciplinaire deeltijd en multi-disciplinaire klinische setting.

11. Beëindiging; beëindiging van groep of individueel groepslid

Evaluatie en toetsing

De theoretische kennis wordt getoetst door middel van een schriftelijke toets.

De technische vaardigheden en houding worden tijdens de praktijkdelen van de cursus voortdurend geëvalueerd. Daarbij dient expliciet aandacht besteed te worden aan sterke en zwakke kanten van de cursist als groepsleider.

Maximale afwezigheid

Een cursist mag 10 % van de cursustijd missen. Bij meer dan 20% afwezigheid, wordt geen certificaat uitgereikt aan de cursist. Wanneer de cursist tussen 10 en 20% van de cursustijd mist moet dit worden gecompenseerd door een vervangende opdracht. De cursusgever bepaalt de aard en omvang van deze opdracht.

Maximum aantal deelnemers en aantal docenten

Het maximum aantal deelnemers aan een Basis cursus Groepsdynamica 18. Bij 14 deelnemers volstaat één docent. Bij 15 tot 18 deelnemers dient de cursus door twee docenten gegeven te worden.

Totaal literatuuroverzicht

Aan het eind van het draaiboek moet er een overzicht zijn van de te bestuderen literatuur. Het verdient aanbeveling de literatuur per cursusbijeenkomst eveneens te vermelden in het draaiboek.